

GHEORGHE MATEI

GEOGRAFIE

GHID DE PREGĂTIRE PENTRU BACALAUREAT

**EUROPA – ROMÂNIA – UNIUNEA EUROPEANĂ
PROBLEME FUNDAMENTALE**

- ❖ **Conținuturi sistematizate**
- ❖ **Suport cartografic (60 de hărți)**
- ❖ **Îndrumar**
- ❖ **25 de teste și bareme de evaluare**
- ❖ **Mic dicționar ilustrat de termeni geografici**

ANDREAS PRINT
București

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
<u>Conținuturi</u>	9
SUBIECTUL I: EUROPA - ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ	10
1. Așezarea geografică, limitele, țărmurile și suprafața	10
2. Elemente fizico-geografice definiții ale Europei	11
2.1 <i>Relieful</i>	11
2.2 <i>Clima</i>	15
2.3 <i>Hidrografia</i>	18
2.4 <i>Vegetația, fauna și solurile</i>	20
3. Elemente de geografie umană și economică ale Europei	21
3.1 <i>Harta politică a Europei</i>	21
3.2 <i>Populația</i>	24
3.3 <i>Sistemul de orașe</i>	26
3.4 <i>Resursele naturale</i>	26
3.5 <i>Activitățile economice</i>	28
4. Mediul înconjurător și peisajele	31
SUBIECTUL al II-lea: ROMÂNIA - ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ	32
1. Așezarea geografică, punctele extreme, vecinii și suprafața	32
2. Elemente fizico-geografice definiții ale României	33
2.1 <i>Relieful</i>	33
2.2 <i>Clima</i>	43
2.3 <i>Hidrografia</i>	46
2.4 <i>Vegetația, fauna și solurile</i>	49
3. Elemente de geografie umană și economică ale României	50
3.1 <i>Populația</i>	50
3.2 <i>Așezările umane</i>	52
3.3 <i>Resursele naturale</i>	54
3.4 <i>Activitățile economice</i>	55
4. Mediul înconjurător și peisajele	60
SUBIECTUL al III-lea: ROMÂNIA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ	61
1. Formarea Uniunii Europene (UE)	61
2. Caracteristicile geografice, politice și economice ale Uniunii Europene	62
3. Țările vecine României	63
4. Țările Uniunii Europene	66
<u>Îndrumar</u>	73
<u>Teste</u>	103
Testul 1	103
Testul 2	108
Testul 3	112
Testul 4	116
Testul 5	120

Testul 6	124
Testul 7	128
Testul 8	132
Testul 9	136
Testul 10	140
Testul 11	144
Testul 12	148
Testul 13	152
Testul 14	156
Testul 15	160
Testul 16	164
Testul 17	168
Testul 18	172
Testul 19	176
Testul 20	180
Testul 21	184
Testul 22	188
Testul 23	192
Testul 24	196
Testul 25	200
Termeni geografici	205
Bibliografie	206
Tabel de evidență a testelor rezolvate	207

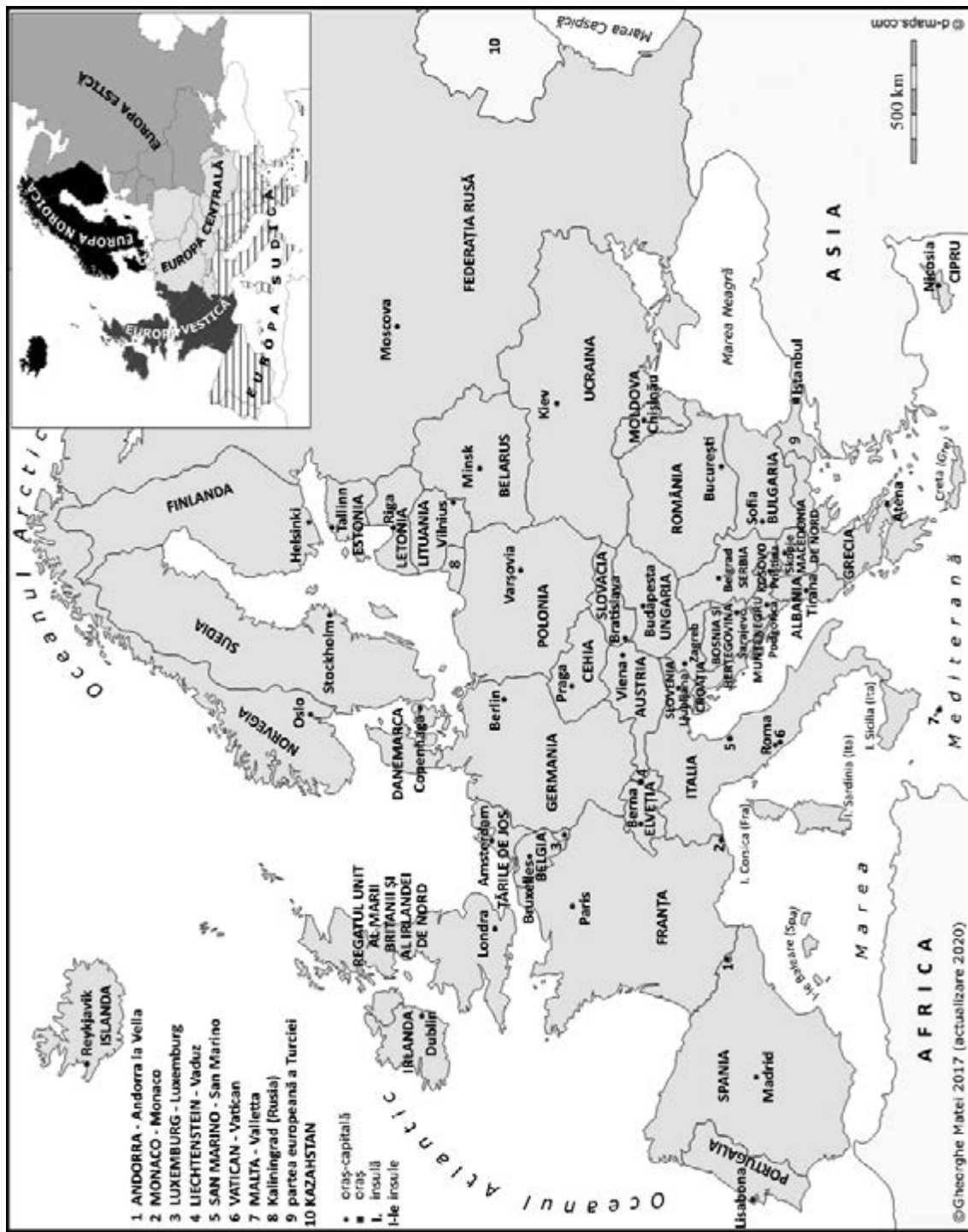
Lista hărților din text:

Harta 1: EUROPA - așezare geografică	11
Harta 2: Europa - unități de relief	14
Harta 3: Europa - orogeneze	15
Harta 4: Europa - tipuri de climă	18
Harta 5: Europa - râuri, fluvii și lacuri	20
Harta 6: Europa - vegetație, faună și soluri	21
Harta 7: Europa - state și capitale	22
Harta 8: Europa - densitatea populației, megalopolisuri, mari orașe	25
Harta 9: Europa - resurse și economie	27
Harta 10: ROMÂNIA - așezare geografică	32
Harta 11: Grupa nordică a Carpaților Orientali	33
Harta 12: Grupa centrală a Carpaților Orientali	33
Harta 13: Grupa sudică a Carpaților Orientali	34
Harta 14: Grupele Bucegi și Făgăraș	34
Harta 15: Grupele Parâng și Retezat-Godeanu	35
Harta 16: Munții Banatului	35
Harta 17: Munții Apuseni	36
Harta 18: Depresiunea Colinară a Transilvaniei	36
Harta 19: Subcarpații Moldovei	36
Harta 20: Subcarpații Curburii	37
Harta 21: Subcarpații Getici	37

Harta 22: Podișul Getic	37
Harta 23: Podișul Mehedinți	38
Harta 24: Podișul Moldovei	38
Harta 25: Podișul Dobrogei	39
Harta 26: Dealurile de Vest	39
Harta 27: Câmpia de Vest	40
Harta 28: Câmpia Română și Lunca Dunării	40
Harta 29: Delta Dunării și Platforma continentală a Mării Negre	41
Harta 30: România - alcătuire geologică	41
Harta 31: România - unități majore de relief	42
Harta 32: România - subunități de relief	42
Harta 33: România - temperatura medie anuală	44
Harta 34: România - precipitații medii anuale	44
Harta 35: România - etaje climatice	45
Harta 36: România - influențe climatice	45
Harta 37: România - râuri interioare, Dunărea și lacuri hidroenergetice	47
Harta 38: România - lacuri	48
Harta 39: România - vegetație	50
Harta 40: România - densitatea populației	51
Harta 41: România - orașe-reședință de județ	53
Harta 42: România - organizare administrativ-teritorială	54
Harta 43: România - resurse energetice și minerale	55
Harta 44: România - industrie și agricultură	57
Harta 45: România - transporturi feroviare și maritime	59
Harta 46: România - transporturi rutiere, fluviale și aeriene	59
Harta 47: UNIUNEA EUROPEANĂ - formare	61
Harta 48: Bulgaria	63
Harta 49: Republica Moldova	64
Harta 50: Serbia	64
Harta 51: Ucraina	65
Harta 52: Ungaria	66
Harta 53: Austria	66
Harta 54: Franța	67
Harta 55: Germania	68
Harta 56: Grecia	69
Harta 57: Italia	70
Harta 58: Portugalia	71
Harta 59: Regatul Unit	72
Harta 60: Spania	72

Lista tabelelor din text:

Tabelul 1: Europa - state, capitale și alte orașe	23
Tabelul 2: România - altitudinea unităților majore de relief: munții	81
Tabelul 3: România - altitudinea unităților majore de relief: dealurile și podișurile	81
Tabelul 4: România - altitudinea unităților majore de relief: câmpiile, Lunca și Delta Dunării și Platforma continentală a Mării Negre	81

1. ANDORRA - Andorra la Vella
2. MONACO - Monaco
3. LUXEMBURG - Luxemburg
4. LIECHTENSTEIN - Vaduz
5. SAN MARINO - San Marino
6. VATICAN - Vatican
7. MALTA - Valletta
8. Kaliningrad (Rusia)
9. partea europeană a Turciei
10. KAZAHSTAN

Harta 7. Europa – state și capitale

d. **tipuri de relief:**

– relief litoral, cu țărm jos, cu lagune și limanuri;

– relief petrografic (granitic) (pag. 206, nr. 21);

e. **orientarea văilor principale:** de la N-V la S-E (de la Dunăre spre Marea Neagră);

f. **fragmentare.**

19. Podișul Dobrogei de Sud (Harta 25)

a. **altitudine:** sub 200 m, maxima 204 m, în Podișul Oltinei;

b. **formare:** prin sedimentare;

c. **roci:** sedimentare (calcare și gresii), acoperite cu loess (pag. 206, nr. 22);

d. **tipuri de relief (forme de relief):**

– relief litoral, cu țărm înalt (cu *faleză* și *plajă*);

– relief petrografic, pe loess (cu crovuri) (pag. 206, nr. 23);

– relief carstic (cu peșteri, chei);

e. **orientarea văilor principale:** de la S-E la N-V (de la Marea Neagră spre Dunăre);

f. **fragmentare:** Canalul Dunăre-Marea Neagră, pe fosta vale Carasù.

20. Dealurile de Vest (Harta 26)

a. **altitudine:** 200-400 m, în nord 500-600 m, maxima 795 m, în Dealul Preluca;

b. **formare:** prin sedimentare la poalele munților (caracter piemontan), în Marea Panonică;

c. **roci:** sedimentare (nisipuri, pietrișuri, argile) și pe alocuri măguri/dealuri alcătuite din șisturi cristaline și roci vulcanice, care aparțin munților – „*munți ascunși*” (Preluca, Prisnel, Codru, Dealul Mare etc.);

d. **forme de relief:** – alunecări de teren;

– Câmpia de Vest pătrunde sub forma unor „*depresiuni-golf*”;

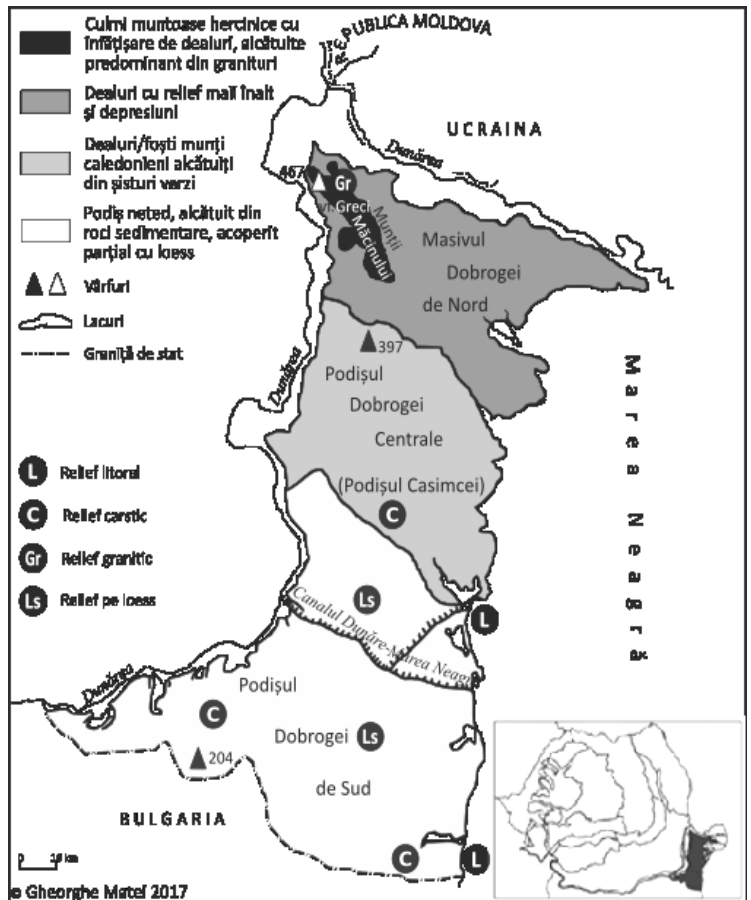
e. **orientarea văilor principale:** de la E la V;

f. **fragmentare:** dată de văile râurilor.

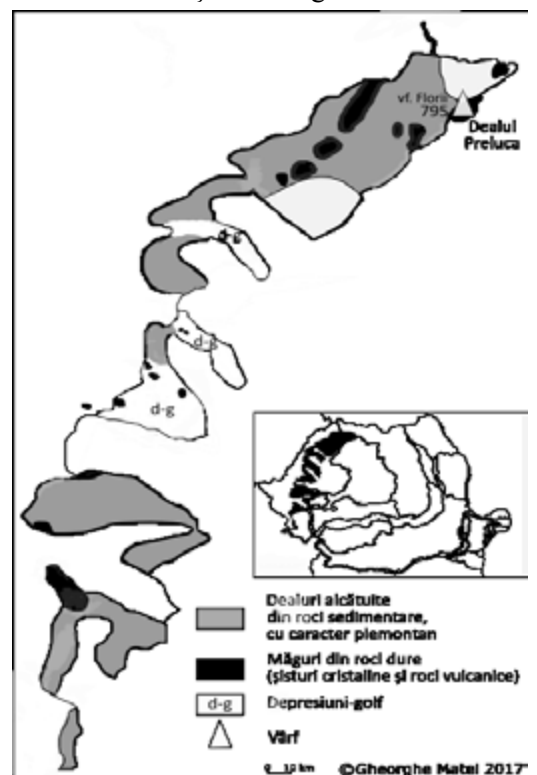
21. Câmpia de Vest (Harta 27)

a. **altitudine:** 80-170 m, maxima 174 m, în Câmpia Vingăi; minima 80 m, în Câmpia Timișului;

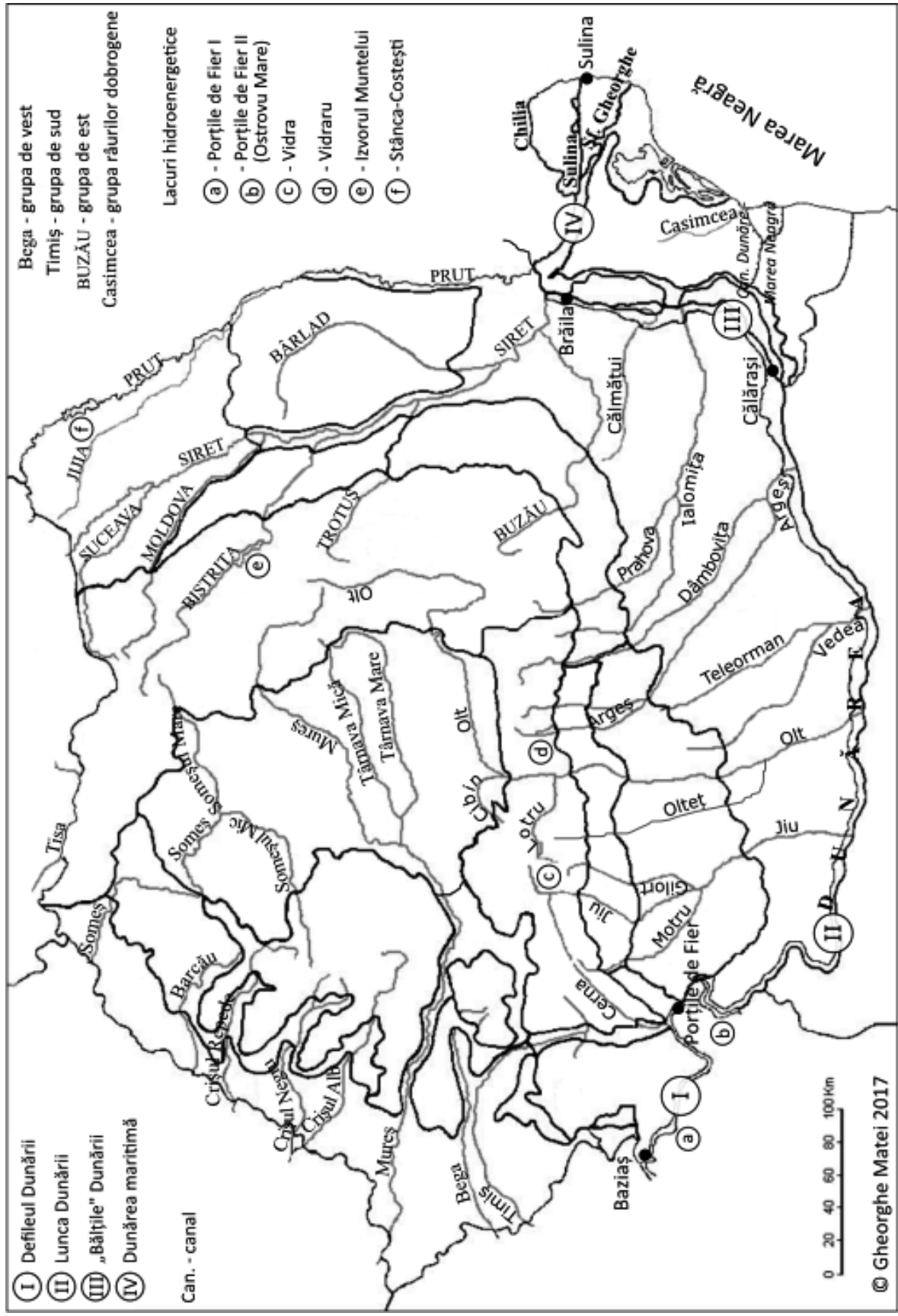
b. **formare:** prin sedimentare, în Marea Panonică;

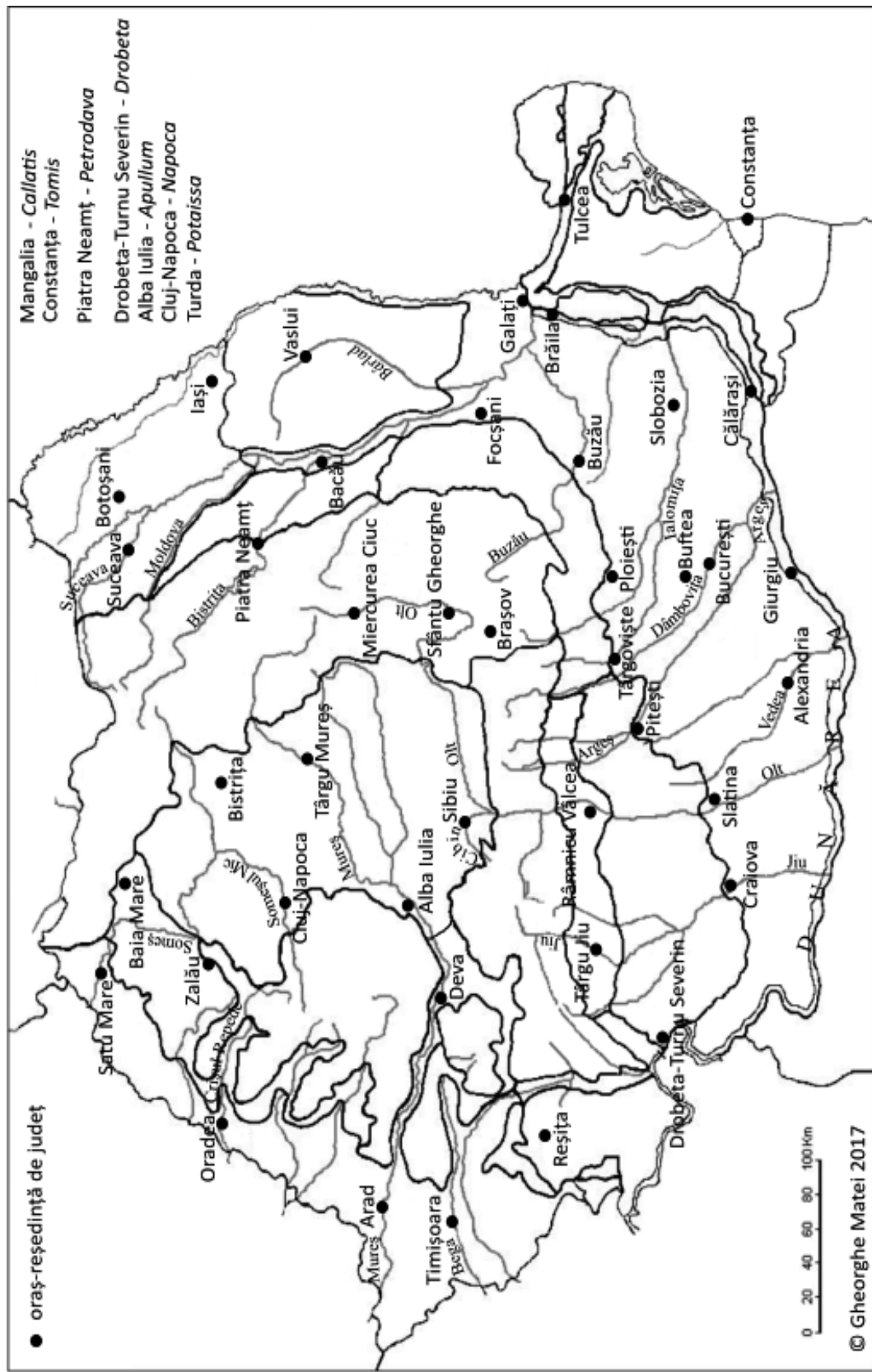
Harta 25. Podișul Dobrogei

Harta 26. Dealurile de Vest

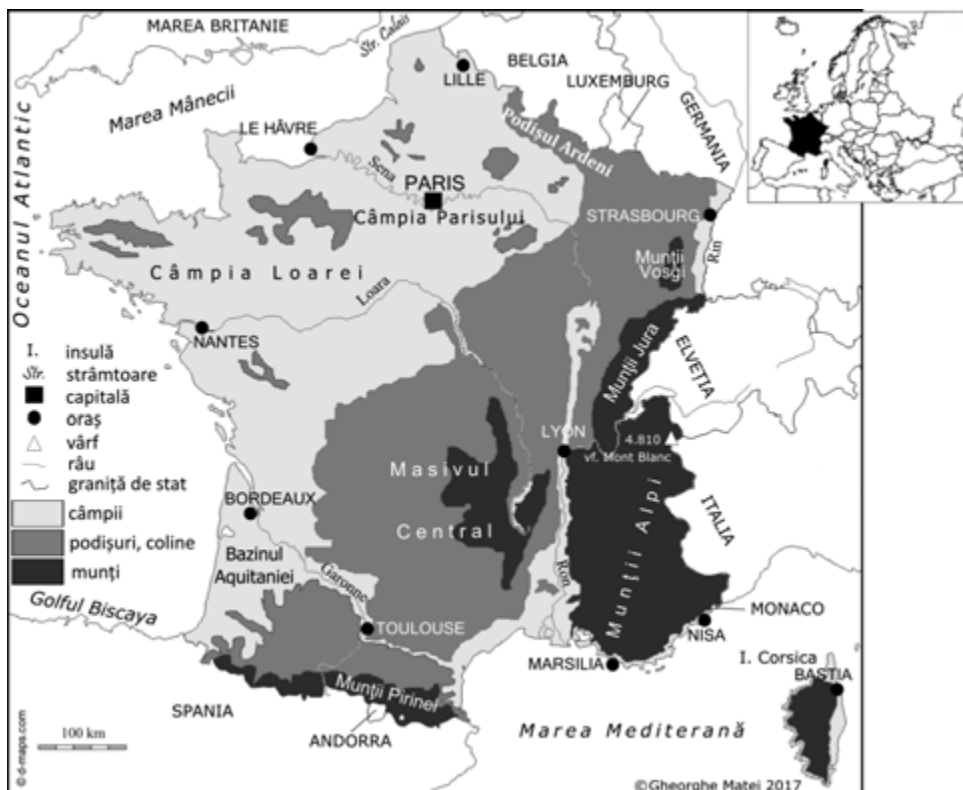
Harta 37. România – râuri interioare, Dunărea și lacuri hidroenergetice

Harta 41. România – orașe-reședință de județ

2. FRANȚA (Harta 54)

- **vecini, membri UE:** Belgia, Luxemburg, Germania, Italia și Spania;
 - are ieșire, în vest, la Oc. Atlantic și la Marea Mâneei, în sud, la Marea Mediterană;
 - îi aparține insula Corsica; Départements d'outre mer (DOM) – Guyana Franceză;
 - **relief:** unități montane alpine: Munții Alpi (vf. Mont Blanc, 4 810 m), Munții Pirinei; unități montane hercinice: Masivul Central, Podișul Ardeni, Munții Jura, Munții Vosgi; Câmpia Parisului, Câmpia Loarei, Bazinul Aquitaniei;
 - **climă:** temperat-oceanică, în vest, influențată de Vânturile de vest și de Oc. Atlantic, climă mediteraneeană, în sud; climă alpină;
 - **hidrografie:** Sena - străbate capitala Paris, Loara, Garonne, Rin – în mările Oc. Atlantic; Ron – în Marea Mediterană; lacul Lemman/Geneva;
 - **vegetație:** păduri de foioase și conifere, pășuni alpine; vegetație mediteraneeană, cu maquis, în sud;
 - **orașe:** PARIS, Toulouse, Lille, Nisa, Strasbourg - unde se află Parlamentul European, Lyon, Bastia; orașe-port maritime: Marsilia/la Marea Mediterană, Le Hâvre, Bordeaux, Nantes, toate la Oc. Atlantic;
 - **economie:** resurse de subsol: cărbuni, bauxită, minereuri de fier, gaze naturale;
 - **industria siderurgică**, industria metalurgiei neferoase (a aluminiului), industria construcțiilor de mașini folosesc resursele menționate mai sus; industria construcțiilor de mașini, industria chimică; industria petrochimică, industria alimentară: brânzeturi, vinuri;
 - agricultura: vinuri; ramură tradițională a agriculturii: vița-de-vie;
 - **regiuni turistice:** Paris, Munții Alpi, Coasta de Azur, litoralul atlantic (Biarritz), castelele de pe Valea Loarei (Chambord), insula Corsica;
- obiective turistice din Paris: Turnul Eiffel, Muzeul Louvre, Catedrala Notre-Dâme, Bazilica Sacré Coeur, Arcul de Triumf;
- tipuri de turism: turism balnear-maritim, turism montan, turism cultural-istoric, turism religios (Lourdes).

Harta 54. Franța

ÎNDRUMAR

Ce rost are acest îndrumar? Să te ajute să înveți mai ușor, prin înțelegerea modului de rezolvare a celor trei subiecte ale probei scrise, cu scopul de a aduna de la fiecare subiect în parte cât mai multe puncte.

i Dacă rezolvi exercițiile de mai jos (de la 1. la 9.), cu simț de răspundere, atunci poți acumula între 70 și 80 de puncte la proba scrisă la geografie!!!

1. Trebuie să recunoști 45 de state și capitalele lor pe Harta politică a Europei.

Exercițiul nr. 1: studiază cu mare atenție *Harta 7* (pag. 22), *Tabelul 1* (pag. 23), harta de mai jos și completează tabelul:

i (Nu trece la următorul exercițiu dacă nu recunoști toate statele și capitalele lor pe hartă!)

Nr. stat	Statul	Capitala
1.	Albania	Tirana
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		

9. Prezintă..., precizează... și explică:

I. Europa

a. țărmurile și relieful: (răspunsurile sunt în paginile 10-15)

1. Precizați numele unei strâmtoni prin care Marea Neagră comunică cu Marea Egee/Marea Mediterană.
2. Precizați un factor care contribuie la geneza lagunelor, precum și o mare unde este prezent acest tip de țărm.
3. **a.** Prezentați o cauză care determină formarea estuarelor pe țărmul european al Oceanului Atlantic. **b.** Precizați un mod de utilizare economică a estuarelor.
4. **a.** Precizați două orogeneze în timpul cărora s-au format lanțuri muntoase pe teritoriul Europei. **b.** Dați câte un exemplu de munți sau de lanț muntos format în fiecare dintre orogenezele precizate la punctul anterior.
5. Precizați două argumente care să susțină afirmația: „*Relieful Europei s-a format în perioade geologice diferite*”.
6. **a.** Prezentați o cauză a prezenței vulcanismului activ în spațiul Mării Mediterane. **b.** Menționați doi vulcani activi din sudul Europei.
7. Prezentați două caracteristici ale reliefului Câmpiei Europei de Est/ale reliefului Câmpiei Europei de Nord.
8. Precizați două unități de relief din Bulgaria/din Ucraina/din Ungaria/din Serbia/din Republica Moldova.
9. Precizați doi factori care au determinat formarea reliefului glaciatic în Alpii Scandinaviei/în Munții Ural.
10. Prezentați o cauză a prezenței ghețarilor actuali în Munții Pirinei/în Munții Alpi/în Munții Caucaz.

b. clima: (răspunsurile sunt în paginile 15-18)

1. Prezentați două argumente prin care să susțineți afirmația: „*În determinarea climei Europei intervin mai mulți factori genetici/climatici*”.
2. Precizați doi factori care determină diferențele de temperatură între sudul și nordul Europei.
3. Prezentați două argumente pentru a demonstra influența reliefului asupra climei Europei.
4. Explicați influența Oceanului Atlantic asupra climatului zonelor litorale, precizând două efecte ale acestei influențe.
5. Prezentați o cauză care justifică prezența, la aceeași latitudine, a pădurilor în Norvegia, și a ghețarilor în Groenlanda.
6. Precizați o cauză care să explice diferențele mici de temperatură dintre vară și iarnă din climatul temperat-oceanic.
7. Precizați două cauze care determină distribuția neuniformă a precipitațiilor medii anuale în Europa.
8. Precizați o cauză a scăderii cantității de precipitații din vestul spre estul Europei.
9. Precizați doi factori care generează diferențe între climatul temperat-oceanic specific vestului Europei și climatul temperat-continental specific estului Europei.
10. Prezentați doi factori care explică prezența climatului temperat-continental cu nuanțe de ariditate în estul Europei.

c. hidrografia (râurile, fluviile și lacurile): (răspunsurile sunt în paginile 18-20)

1. Prezentați doi factori care influențează regimul hidrologic al fluviilor europene/al fluviului Rin/al Volgăi.
2. Prezentați doi factori care explică variația în cursul anului a debitelor râurilor din Europa.
3. Prezentați două argumente care să susțină afirmația: „*Râurile sunt scurte și au debite mari în Regatul Unit/în Norvegia*”.
4. Prezentați o cauză care explică lungimea redusă a râurilor din Peninsula Scandinaviei.
5. Prezentați două caracteristici ale râurilor din Peninsula Scandinaviei.
6. Prezentați două cauze ale existenței circurilor și lacurilor glaciare în Alpii Scandinaviei/în Finlanda.
7. Precizați tipul genetic de lacuri ce există în regiunile de câmpie din Suedia și care este cauza formării lor.
8. Explicați prezența lacurilor glaciare în nordul Câmpiei Europei de Est.

d. vegetația, fauna și solurile: (răspunsurile sunt în pagina 20)

1. Precizați doi factori care explică diversitatea învelișului biopedogeografic din Europa.
2. Precizați doi factori care explică diversitatea vegetației în Franța.
3. Precizați un argument în sprijinul afirmației: „*Vegetația caracteristică Danemarcei este cea a pădurilor de foioase*”.
4. Explicați prezența vegetației de tundră în nordul Norvegiei.
5. **a.** Prezentați doi factori care determină prezența vegetației de stepă și silvostepă din Europa de Sud-Est/din Ucraina. **b.** Precizați două state europene din regiunea amintită anterior unde stepa ocupă suprafețe însemnate.
6. Modificarea în ritm alert și continuu a mediului temperat-continental include și accelerarea proceselor de degradare a terenurilor. Prezentați două cauze care generează acest proces.
7. Precizați două cauze care determină degradarea terenurilor în regiunile montane din Europa.

e. populația: (răspunsurile sunt în paginile 24-26)

1. Prezentați două consecințe ale sporului natural redus din Europa.
2. Precizați două cauze care explică valorile reduse ale sporului natural în Ucraina.
3. **a.** Prezentați două argumente care să susțină afirmația: „*Europa se confruntă cu fenomenul de îmbătrânire demografică*”. **b.** Precizați două exemple de state europene unde este caracteristic acest proces.

TERMENI GEOGRAFICI

(întâlniți în ghid)

argentifér adj. m. pl. *argentiféri*; f. *argentifără*, pl. *argentifere*. Sursa: DOOM² (2005).

***Azerbaidján** (stat) [*dj* pron. *ǧ*] s. propriu n. Sursa: DOOM² (2005).

canál s. n., pl. *canále*. Sursa: DOOM² (2005).

defiléu s. n., art. *defiléul*; pl. *defiléuri*. Sursa: DOOM² (2005).

Dóbrogea (*Dó-bro-*) s. propriu f., g.-d. *Dóbrogei*. Sursa: DOOM² (2005).

dunăre (apă mare) (pop.) s. f. Sursa: DOOM² (2005).

***Dunărea** (nume de fluviu) s. propriu f., g.-d. *Dunării*. Sursa: DOOM² (2005).

!floărea-soarelui (plantă) s. f. art., g.-d. art. *florii-soarelui*. Sursa: DOOM² (2005).

fluviál, **-ă**, *fluviáli*, *-e*, adj. care aparține unui fluviu, privitor la un fluviu; care se face pe un fluviu. [pr.: *-vi-al*] din fr. *fluvial*, lat. *fluvialis*. Sursa: DEX (2009).

fluviatíl, **~ă**, *~i*, *~e*, adj. [pr.: *~vi-a~*] din fr. *fluviatile*, lat. *fluviatilis*; (geologie) care provine dintr-un curs de apă. Sursa: Micul dicționar academic (2010).

föhn, *föhnuri*, s. n.; [pr.: *fön*] din fr. *foehn*, germ. *Föhn*. Sursa: DEX (2009).

geotermál, **-ă**, *geotermáli*, *-e*, adj. 1. (despre ape subterane) cu temperaturi mai ridicate decât cele ale apelor de suprafață. 2. (despre energie) care este obținută prin utilizarea apelor subterane fierbinți sau a energiei termice naturale a scoarței terestre. [pr.: *ge-o-*] din fr. *géothermal*. DEX (2009).

geotérmic, **-ă**, *geotermici*, *-ce*, adj. (geologie) care aparține căldurii din interiorul Pământului. Sursa: Dicționarul de cuvinte recente, ediția a II-a (1997); care aparține căldurii din interiorul scoarței Pământului, privitor la această căldură. [pr.: *ge-o-*] din fr. *géothermique*. DEX (2009).

granít s. n.; (varietăți) pl. *graníturi*. Sursa: DOOM² (2005).

Greenwich [grínitʃ]. Sursa: Dicționar enciclopedic (1993-2009).

heleştéu s. n., art. *heleştéul*; pl. *heleştéie*. Sursa: DOOM² (2005).

limán s. n., pl. *limánuri*. Sursa: DOOM² (2005).

loess [pron. *lös*] s. n., pl. *loessuri* [pr. *lösuri*] (*loes-*). Sursa: DOOM² (2005).

maquis s. n. (fr.) pl. *maquis-uri*, art. *maquis-ul*; [pron. *machí*] (*-quis*). Sursa: DOOM².

marée s. f., art. *maréea*, g.-d. art. *maréei*; pl. *marée*. Sursa: DOOM².

maréic, **-ă**, *mareici*, *-ce*, adj. referitor la maree [pr.: *-re-ic*] maree + suf. *-ic*. Sursa: DEX (2009).

maremótric, **-ă**, *adj.* care utilizează forța motrică a mareelor. (< fr. *marémotrice*). Sursa: Marele dicționar de neologisme (2000).

marín, **-ă**, *marini*, *-e*, adj. care ține de mare, care trăiește sau crește în mare; care este produs de acțiunea unei mări. Sursa: DEX (2009).

marítim, **-ă**, *maritimi*, *-e*, adj. care se află la țărmul sau în apropierea mării; care este în legătură cu navigația pe mare. Sursa: DEX (2009).

!mediteraneeán (*-ne-ean*) adj. m., pl. *mediteraneéni* (*-ne-eni*); f. *mediteraneeână*, pl. *mediteraneéne*. Sursa: DOOM² (2005).

sféclă, *sfecle*, s. f.; sfeclă de zahăr. Sursa: DEX (2009).

taigá s. f., art. *taigáua*, g.-d. art. *taigálei*; pl. *taigále*, art. *taigálele*. Sursa: DOOM² (2005).

térra rossa (ital.) (*engl.* = *terra rosa*). Sursa: Dicționar de termeni. Sedimentologie - Petrologie sedimentară - Sisteme depoziționale.

ucraineánă (limbă) (*u-crai-nea-*) s. f., g.-d. art. *ucraineéni*. Sursa: DOOM² (2005).

ucraineán (*u-crai-nea-*) adj. m., s. m., pl. *ucraineéni*; adj. f., s. f. *ucraineână*, pl. *ucraineéne*. DOOM² (2005).

!víțá-de-vie (plantă) s. f., g.-d. art. *víței-de-vie*, pl. *víțe-de-vie*. Sursa: DOOM² (2005).

! *modificare* de normă față de DOOM¹ (1982).

* cuvinte-titlu și alte elemente *nou introduse* în DOOM² (2005).

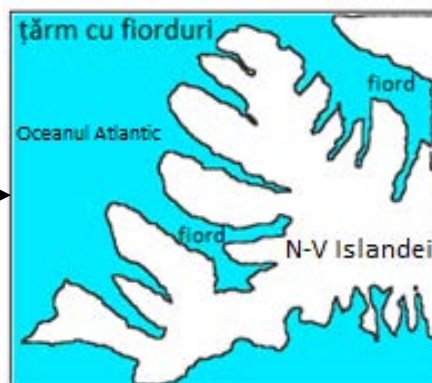
MIC DICȚIONAR ILUSTRAT DE TERMENI GEOGRAFICI

(în ordinea apariției lor în text)

1. Fiord

Sursa: nordic.ro/destinațiilenoastr/norvegia/sognefjord

Sursa: profudegeogra.eu/resurse-didactice/fise-de-evaluare-clasa-a-ix-a

2. Țărăm dalmatic

Sursa: profudegeogra.eu/tarmuri-inalte

Sursa: profudegeogra.eu/resurse-didactice/fise-de-evaluare-clasa-a-ix-a

3. Ria

Sursa: profudegeogra.eu/tarmuri-inalte

Sursa: profudegeogra.eu/resurse-didactice/fise-de-evaluare-clasa-a-ix-a

4. Țărăm cu lagună, liman și deltă

Sursa: ro.wikipedia.org/laguna

Sursa: ro.wikipedia.org/liman_techirghiol

Sursa: profudegeogra.eu/resurse-didactice/fise-de-evaluare-clasa-a-ix-a

Lucrarea conține:

- ✔ prezentarea sistematizată a conținuturilor din programa de examen;
- ✔ 60 de hărți esențializate;
- ✔ 25 de teste după modelul examenului de bacalaureat însoțite de bareme de evaluare;
- ✔ un îndrumar, care cuprinde:
 - exerciții de identificare a elementelor geografice reprezentate pe hărțile Europei și României (state, capitale, unități de relief, râuri și orașe);
 - indicații pentru citirea graficelor și pentru rezolvarea calculelor de la subiectul al III-lea;
 - indicații pentru efectuarea celor două comparații din test (de climă, între clima a două state ale Europei și de relief, între două unități de relief ale României);
 - o listă cu peste 300 de itemi de tipul: „Prezentați...”, „Explicați...”, „Precizați...”;
- ✔ un mic dicționar ilustrat de termeni geografici (crov, cuestas, estuar, fiord, polder, ria etc.).

În curând:

Geografie.
Caiet cu fișe de lucru și
teste pentru bacalaureat.
Europa – România –
Uniunea Europeană.
Probleme fundamentale
(50 de fișe de lucru și 10 teste și bareme)

www.editura-andreas.ro